

ՏԱՄՆ ԵՒ ԵՕՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարիեկան գինը 10 լուրջ, կէս տարվանը 6 լուրջ
Առանձին համարները 7 կօպէկով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բաժանման խնդիրը. — Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ.
Նամակ Երևանից. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. Ֆելիքս Պիա. Տղեկաթիւններ
թիւքաց Հայտառանից. Նամակ Ֆրանսիայից.
Արտաքին լուրեր. — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. — ՀԵՌԱԳԻՒ-
ՆԵՐ. — ԲՈՐՍԱ. — ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱ-
ՄԻՐԱԿՈՆ. Անգլիական նամակներ.

ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Եթէ մեր զիւղական կեանքի մէջ կան
միքանի կենսական ինդիրներ, դրանցից մէկն
էլ բաժանվելու խնդիրն է, որը շօշա-
փելով զիւղական ազգաբնակութեան կեան-
քի տնտեսական կողմը՝ մեծ կապ ունի նրա
ընտանիք անսօցիալ և կազմա-
կերպութեան և նրա աշխարհական հայութեան:

Արդ, ի՞նչ է բաժանվելու խնդիրը, և
ի՞նչի մէջն է կայանում՝ նա:

Այն օրից, երբ տնտեսական նոր պայմանների և գիւղական ժողովրդի մէջ թափանցող նոր աշխարհահայեցողութիւնների շնորհով՝ գիւղական նաև ապետական կեսանքը, — այդ բառի ամենաընդարձակ նըշանակութեամբ, — սկսեց քայլքայլիք, և երբ սկսեցին հասատատվել ընտանեկան և ազգակցական նոր յարաբերութիւններ և ձեռեր, այդ օրից արդէն, մեր գիւղական ազգաբնակութեան մէջ գցուութիւն է առել բաժան ման խնդիրը: Այլ ևս շատ քիչ բան է մնացել հին, նահապետական ընտանեկան կազմակերպութիւնից. այլ ևս չը կան հին, բազմամարդ ընտանիքներ, ուր մի յարկի տակ ապրում լինեին 30—40 հոգի՝ ծերունի պապը, տատը, մի քանի ամուսնա-

ԲԱՆԱԾՈՒՅԹԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Valeat quantum valere potest

II

Անզլիայի ներկայ կառավարութիւնը թէ ունի
միապետական ձև, սակայն հաստատված է բոլո-
րովին հանրապետական սկզբունքների վրա Հա-
մայնքների ժողովի՝ անդամները ընտրվում են
ժողովրդի միջից աղաս քուէարկութեամբ և
դոքա ներկայացնում են ամբոխի ամեն մի դասը,
մինչդեռ զօրդերի ժողովը ում մուտք ունեն
միայն երկրի բարձր ազնուականութեան ներ-
կայացուցիչները Այս երկու ժողովներն ՚ի միա-
սին կազմում են մի տեսակ համայնական և աղ-
նուական մարմին, որը կոչվում է «պարլամենտ»:
Թէ որտեղից է ծագել պարլամենտի առաջին
գաղափարն արենմտեան ազգերի մէջ զժուար է
զանել. միայն նայելով անցեալի վրա, կարելի է
նկատել մի շարք պարլամենտներ, որոնց գրեթէ
իւրաքանչյուրն էլ ունի իր յատկորոշ կերպա-
րանքը. այսու հանդերձ արմատական ձեերի տակ
երեւմ է այն նահապետական պարզ կազմուած-
քը, որին հին պատմութիւնն անուանում է
«ծերերի ժողով» և մեզ արենելցիներիս քաջ յայ-
տնի է աղսախկալների ժողով անուամբ: Ան-
դիւսական պարլամենտի պրօտօնի պարելի է
համարել անզլու սահսրանեան ուիթանագեմօթ:
յորջորջվաղ կառավարական մարմինը, որը ոչ
այլ ինչ էր, եթէ ոչ ծերերի կուժ փորձառու և
խելօք մարդկանց ժողով, որը զբաղվում էր երկրի
ամենածանր հարցերով:

Անգլո—սաքսոնեան «ուկիթանագեմօթը» ճիշդ
և ճիշդ արևելեան աղսախլկալների ժողովն է.
ուրեմն հաւանական է որ «Մեծ ժողովրդական
գաղթականութիւն» կոչվող հոսանքի միջոցով
արևելքից արևմուտք տարված մի գաղափար լի-

W**C****L****H**

Խմբագրութիւնը բաց է առաջատար 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

պսակ- ըում: Թէ որքան այդ ցաւը ընդհանուր է
ծոռնե- բոլոր կողմերի գիւղական ազգաբնակու-
պետա- թեան մէջ, դժուար է ասել, քանի որ այդ
ն ու- հարցը մինչև այժմ ոչ թէ միայն չէ ու
յն շատ չեն հաւաքված, և դրա մասին տեղեկու-
չեն- թիւններ չեն հաւաքված, այլ նոյն իսկ ու
գտնիվող շարդրութեան էլ չէ առնվաճ: Խակայն՝ մի
ուունք- բան միայն անհերքելի է, այդ այն է, որ
քի ան- բաժանվութիւնը, կամ եթէ կա-
պերով, մենաք, ախտը գոյութիւն ունի, ինչպէս
ի յար- Անդրկովկասի զանազան կողմերում, այնպէս
անքը... և թիւրքաց-Հայաստանի միքանի տեղերում
սրբկած և նոյն իսկ Պարսկաստանի հայաբնակ մի
է նը- քանի գաւառներում: Համարեա բոլոր տե-
համարդ ղերում բաժանվելու զինաւոր պայմաններիը
կսել են մի և նոյն են: Հօր մահվանից յետոյ, որ
ի քանի կանչելով իրանց մօտ ազգականներից
և այդ կամ զիւղի ազ ս ս խ կ ա լ ն ե ր ի ց մի քա-
ըրը այ- նիսին, հրապարակ են բերում բոլոր իրանց
ընտա- անշարժ և շարժական կայքերը: Ունեցած
աժաման- չունեցածը, թէ հարասութիւնը և թէ
աժամանքը (եթէ կայ), բաժանում են այնքան
մասերի, որքան որ եղբայրներ կան:—Դրա-
նից յետոյ վիճակ են զցում բաժինների
կսել են որ վիճակի փոխարէն, ամենափոքը եղբօրը
աշաւելութիւն է տրվում, և առաջարկ-
էլ ու- վում է նրան վերցնել այն բաժինը, որը
նսկ ա- նա կամենում է, և այդպիսով փոքը եղբօ-
ւում է կսելով, հերթը վերջում հասնում է
ամենամեծ եղբօրը: Սրանից տարիներ ա-
ռաջ, երբ բաժանումը կատարվում էր այդ-
պիսի ձևով, ընտանեբար, կավաներ շատ
անգամ տեղի չէին ունենում, և միմեանցից
բաժանվելով առանձին տնտեսութիւն հիմ-
քերում, չէ առանձին կեանք վարելով եղ-
ն իսկ բանակը շարունակում էին միմեանց հետ
ենդանի գործում, և խաղաղ կեանք անցկացնել:

Բայց այժմ, ինչպէս վերեւ էլ յիշեցինք,
ոյդ աւանդական պայմանները վերացել
են: Եղբայրները այլ ևս շատ անգամ չեն
պատում որ իրանց մայրը մեռնի, և ի-
ւանց բոլոր քյորերը մարդու գնան: Դեռ
աստ անգամ եղբայրներից մէկը կամ միւսը
զսակված էլ չեն լինում, որ բաժան վե-
ռ և խնդիրը յարուցանվում է. զրահ հետ
իմասին սկսվում են կափւներ, որոնք նախ
ուն մէջ են տեղի ունենում, ապա տնից
սնցնում են փողոցը, իսկ փողոցից էլ՝
հրապարակ առ առ կը: Շատ լաւ նկատելի է
այժմ, որ քանի գնում է, այնքան էլ բա-
ժան վելը գառնում է գիւղերում կա-
ռազի կախների և շատ խայտառակ տե-
սարանների պատճառ: Այժմ ամեն բան
հիմնվում է զօրի վրա: Շատ անգամ ոչ
սպականների, և ոչ դիւզի աղսա խ-
թ և լն երի միջամտութիւնը վերջ չէ կա-
ռողանում տալ կախներին: Կռւում են
եղբայրները, կռւում են և նրանց կանայ-
քը. այդ կռւի մէջ խառնվում են և խնա-
լիները, ու փեսաները, այնպէս որ մի տան
շաժանվելու դէսքը գործադադիկ է
գառնում ամբողջ դիւզի համար....

Բաժանվող եղբայրները միմեանցից գո-
լանում են, մէկը միւսին սուտ պարտք “
Եցյ տալիս, կեղծ մուրհակներ շինելով”
ուն իրեղենները միմեանցից գողանում և
թագյունում են, և յաձալս մի կտոր
հողի, մի հնձանի և կամ նոյն իսկ
մի կաթսայի ու կովի համար կափւ-
ները տեսում են տարիներ, տեղի են ունե-
նում ծեծ, հայհոյանքներ, մինչև անգամ
հրացանաձգութիւններ, որոնք վերջ ի վեր-
ջ գործը հասցնում են գատարանին....
իսկ այդտեղ ինքնակոչ մի բան երլ
սորամանի մէլիքներ, գրագիրները

բուէնսերի բազմութիւնը բոլորովին ապահոված լի-
նեն իրանց կանդիգատի համար։ Լրագիրներն էւ
բաժանված են նոյն թւով Փրակցիաների, ինչ
թւով բաժանված է ժողովորդը։ Ընտրողական
պատերազմի այն մասը, որը չէ կարելի շարու-
նակել փողոցներում և կուքներում, շարունակ-
վում է լրագրութեան մէջ, և կարծիքների ու
կրթերի այս յեղափոխութիւնը շարունակվում
է մինչև ընտրութեան օրը։ Վերջին օրը քաղա-
քատան մէջ ժողովում են բոլոր քուէ ունե-
ցողները և ոկալում է քուէարկութիւն։ Քաղա-
քատան դուրսը զրիում է մի ապիտակ քոզ,
որի վրա կախարդական լապտերի լոյսի տակ
ցուցվում են ստացված թւանշանները։ Հետևան-
քի սպասող խուռն ամրոխն ուրախութիւնից
կամ չարութիւնից պոռում է, հեռագիրներ տե-
ղում են անձրեի պէս, լուր բերելով հարեան
քաղաքների ընտրութիւնների մասին։ Այս կամ
այն Փրակցիայի պարագլուխ լրագրի խմբա-
րութիւնը պարբերաբար հանում է տպագրած
ծանուցումներ և կախում մի այնպիսի աեղից,
որ տեսանելի է ժողովրդին։ Այս անսակ ծանու-
ցումները կազմում են լրագրի հեռագրական
բաժնի կարճ տեղեկութիւնները, որոնց՝ լրագրի
մէջ տպագրվելուն չէ կարող սպասել անհամեր
ծովովորդը։ Կանաքը նմանապէս մասնակցում
են այս ընդհանուր պատերազմին և երկարամեայ
փորձն ապացուցել է թէ կանաքը զարմանալի
ճարպկութիւն և ընդունակութիւն ունեն քաղա-
քական պրօպագանդայի մէջ։ Ներկայումս քաղա-
քական աշխարհում քաջալար պատերազմով կա-
նանցից ամենանշանաւորը կարող է համարվել
Լէյի Զըրչի, որի ազդեցութիւնը համուռմ է
մինչև լորդերի պալատը։ Յայտնի է թէ Լէյզի
Զըրչի բացի շատ հարուստ լինելուց, Ամերիկայի
հարազատ զաւակներից մէկն է։ ուրեմն հասկա-
նալի է թէ որտեղից է բզիում նրա անսպաս-
ազգեցութիւնը։ Scinditur incertum studia in
contraria vulgus!

պատրաստ են լինում արգեն աւելի խճճե-
լու գործը և ծծելու կրքից կուրացած
եղայլներին.... Դրա հետեւանքն այն է
լինում, որ բաժանվող ընտանիքը կատարե-
լավէս ս՞ն ա՞ն կ ա՞ն ու մ է և աղքատա-
նում, իրանից մի տեսակ գիւղական պ ը օ-
լ է տ ա ր ի ա տ ներկայացնելով; Աւ այդպի-
սով նախկին ապահով և աշխատող ձեռւ-
քեր ունեցող ընտանիքը ոչնչանալով՝ նրան
յաջորդում են մի քանի ընտանիքներ, մի-
մեանց մէջ թշնամի, աղքատ, զուրկ աշ-
խատող ձեռքբերից՝ զուրկ ամեն տեսակ
անտեսութիւնից, նոյն իսկ պ ա ր տ ք ե-

ուեր է և այնքան մեծ կապ ունի
զովրդի տնտեսական-սօցիալական կեան-
հետ, որ արժանի է խորին ուսումնա-
ութեան և հետազօտութեան: Աւ շատ
սկալի է, որ գիւղական կեանքին ծա-
թ և գիւղին մօտ կանգնած անձինք
սրազննին կերպով հետազօտէին և բա-
սղճութեամբ ուսումնասրբէին այդ խըն-
լու:

P. U.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅԻՆ

ՆԱՄԱԿ ԵԲԵՒԱՆԻՑ

Opuscula 2-11

իրանց պառաւ մօրը, և միմեանց վրա են
զցում նրա պահելու պարտաւորութիւնը,
այնպէս որ պառաւ մայրերը շատ անգամ
մի որդու տանից միւս որդու տունն են
անցնում, մէկ տեղից միւս տեղ հալածվե-
լով....

Պարզ է ուրեմն այդ բոլորից, որ գիւղական կենաքի մէջ բաժանվելը մի կողմից ընտանիքի տնտեսութեան քայլայման և աղքատութեան պատճառ գառնալով միւս կողմից էլ խախտում է ժողովրդի մէջ արմատացած համակրելի հայեցակետերը և գաղափարները, մեռցնելով մարդկանց մէջ ամեն տեսակ պարտաձնաշնութեան զգացմունքներ, զարգացնելով նոյն խոկեղբօրից գողանալու, և եղբօրը հարստահարելու ինստինքնականները.... Այդ բոլորի վրա պէտք է աւելացնել և այն, որ բաժանվելու սովորութիւնը իր բոլոր հետեւանքներով աւելի է ոյժ տալիս այն պահ դիստեր եան հոսանքին, որ սկսված է գիւղերից դէպի քաղաք, և որը կազմում է մեր գիւղական աղքաքնակութեան կեանքի ամենահիւանդառ մի կողմը....

Թէ որոնք են զիւղական կեանքքի մէջ առաջ եկած այդ երևոյթի մանրամասն պատճառն եր, և թէ ինչով պէտք է նրան դարմաննել, — այդ մի կարևոր խնդիր է, որը չէ մտնում մեր այս յօդուածի շըրջանակի մէջ: Մենք միայն մատնանիշ արեցինք զիւղական կեանքքի մի երևոյթի վրա՝ բաժանման խնդրի վրա, որը ուշադրութեան չէ արժանացել, բայց որը այնքան

արեոր է և այնքան մեծ կապ ունի
Դողովրդի տնտեսական-սօցիալական կեան-
քի հետ, որ արժանի է խորին ուսումնա-
կիութեան և հետազօտութեան: Աւ շատ
անկալի է, որ գիւղական կեանքին ծա-
ռօթ և գիւղին մօտ կանգնած անձինք
անբազնին կերպով հետազօտին և բա-
իսղճութեամբ ուսումնասիրէին այդ խըն-
դրը:

Հաւնձի ժամանակ տալու յուսով։ Այդ մի կողմից միւս կողմից էլ, երբ գալիս է արքունի հարկ մողովելու՝ ժամանակը, և այն էլ այն ժամանակը, երբ զիւղացին ամեն բան թողած, սպասում է թէ երբ պէտք է հասնի իր արտը, որից կարողանայ օգտվել, որին նրա ձեռքին ոչ մի կօպէկ չը կայ, նա տոփագած է, ինչպէս և չը լինի, գտնել և վճռել հարկը և այդ դէպքում համար անու է մերժ անու։

իտ), որ չունի Զարմանալի չէ ուրեմն, որ
հանգի վատ հանգամանքների պատճառով այս
արգայ նման առատ տարին էլ զժուարութեամբ
արող է թեթեացնել զիւզացու վիճակը:

U.S.

ՆԵՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստոսի 8-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի ամային շինութեան մէջ սովորական ընտանիելան բեկոյթի հետ միասին կար և հայոց ներկապացումն Ներկայ էր ահազին բազմութիւնն Անդամանակ գերասաւոր բանաստեղծ Ռաֆայէլ ատկանեանի, Գամառ-Քաթիափայի, բանաստեղծութիւններից երկուսը։ Ընթերցանութեան վերանալուց յետոյ ահազին բազմութիւնը սկսեց ափահարել և գոչել՝ կեցցէ հնդինակը, կեցցէ ամառ-Քաթիափա»։ Այդ երեկոյեան ինքն արականեան ներկայ էր կլուպում, և գտնվում էր անդիսականների թւում։ Ոտի կանգնելով, ժամանակակից հայոց նշանաւոր բանաստեղծը շըորհակալութիւն յայտնեց հասարակութեանը՝ որ համակրական ցոյցերի համար, այդ միջան իշխան Նապոլէօն Ամատունին՝ ներկայացրեց ուն մի գեղեցիկ ծաղկեայ պսակ, որին յաջորդեն կրկին անգամ ոգեսրպած ծափահարութիւններ։

Թիֆլիսի փողոցներում կրկին սկսեցին երեալ ուսաստանից եկած գաղթականներ, որոնք զըում են Կարսի կողմերում բնակութիւն հաստաելու ինչպէս միշտ, այդ աղքատ, հիւանդու և աղցած ընտանիքները փողոցներում ողորմուին են հաւաքում, մինչև որ կը հասնեն իրանց եղը, որ նրանց կեանքը անկասկած նախանձեն չէ լինելու։

Մեղ հազորդում են, որ պ. Ռաֆայել Պատկա-
նան Էջմիածին գնալով, իր հետ տանում է իբ-
րև նույր Էջմիածնի թանգարանին, ոմն պ. Կա-
պետ Զիվայիրճեանի կողմից 28 հատ հին հռո-
ւական զրամները Այդ զրամները գտնված են
րիմում, Խնկերման քաղաքի մօտ՝ երկաթուղու-
ունէլը փորելիս։ Պ. Զիվայիրճեան պատշաճամբ
եսել է այդ զրամները բանորդների մօտ, գնել
և այժմս պ. Պատկանեանի յորդորանքով ու-
սորկում է Էջմիածնի թանգարանին նույր։
Քամները բոլորն էլ արծաթեայ են, և փորա-
ութիւններից երեսում է, որ Քրիստոսից առաջ

Համալսարանական զգոյշ դիսցիլինայի տակ, ուն կրթում է իր միտքը ու հոգին և ի բնէ օժակված լինելով մի ապագայ մօր բոլոր ձիքերով նա չէ խորշում ընտանեկան կեանքից, այլ մտադիր հալատակութեամբ նա յարգում է ընտանեկան կեանքը, որի մէջ նա պատրաստ է վընտել իր բարձր ռւասման միակ ասպարեզը: Անդիացի ռւասմանողուհին գեռ մատաղ հասակում այլորում է երաժշտութիւն, առողջապահութիւն, հետաքրքրութիւն, ընտանեկան տնտեսագիտատիւն, խորարարութիւն, կրօնագիտութիւն, մանկավարժութիւն և այլն, իսկ համալսարան մտնելով, նրա պատակն է բոլորօվին իւրացնել զիտութիւնների և արհեստների բարձրագոյն ճիւղերը, առանց դրոնց նա իրան համարում է թերուս և անկառող թեթեացնելու իր ապագայ ամուսնու ընտառեկան հոգսերը և ընդհանուր պատասխանաւութիւնը Այն մասնաւոր խնամքը, որ անդիական համալսարանները ընդունած են իրանց ըստանողների մասնաւոր կեանքը կանոնաւորելու ամար, առաջ է բերել ռւասմանողների մէջ մի հետակ որդիական սէր գէպի համալսարանի անօէն մարմինը և հէնց այդ է պատճառը, որ մանզլիական համալսարաններում ռւասմանողների 50/0-ը զիշերօթիկ է: Երկու սեռի ռւասմանողների մէջ տիրում է կատարեալ հաւասարութիւն, մինչ որ զրանք լսարանում են, բայց դասախոսութիւնը վնրջանալուց դրանք բաժանվում են իրադից, իւրաքանչյուրը հեռանալով գէպի իր սեռի ամար յատկացրած սպասութանը թէ գրադարաւում, թէ լսարանում և թէ համալսարանից ուրս երկու սեռերը հանդիպում են իրար խորին ակնածութեամբ և անզլիական լուրջ քաղաքավարութեամբ: Դեռ չէ լոված, որ համալսարաւում մի ամենամեծներն վիրաւորանք ընդունած լինի ռւասմանողը ռւասմանողուուց, կամ visa versa: Օտարի և տեղացու մէջ մի որ և է աարբերութիւն չէ նույն անզլիական համալսարանը: Օտարի կրացի ռւասմանողների թւում են՝ գերմանացիք, հոլլանցիք, չիլիացի-սպանիացիք, ֆրանսիացիք, եւս-

օնացիք, հնդկաստանցիք և ամերիկացիք։ Ուսւ
ամ հայ ուսանողների թիւը այնչափ աննշան է, որ
ննչե անգամ կարելի է ասել թէ այդ երկու ազ-
րից ուսանողներ չը կան Անգլիայում։ Հայերի
սկաւութիւնը կարելի է բացատրել նրանով, որ
նգլիայում համալսարանական ծախսերը ուռասպե-
կան են և միանգամայն անմատչելի հայի համար ։
Անգլիայում գիտական ամենաբարձր հաստա-
տվիւններն են՝ ինստիտուտներ և գիտական ըն-
րութիւններ, որոնց անդամներն են երկրի յայտ-
պրոֆէսօրները և երելլի գիտնականները։ Խւ-
գանջիւր արհեատ, իւրաքանչիւր մասնագիտու-
նն ունի իր յատուկ ինստիտուտը, ուր կայա-
ւմ են պարբերական նիստեր և տեղի են ունե-
մ գիտական վիճաբանութիւններ։ Համալսա-
րանաւարա մժիշկը քիմիագէտը, ինժեները կամ
գուագէտը առաջին անդամ այդ ինստիտուտնե-
մէկում ընդունվելոց, կոչվում է «ուսանող»,
նշեւ ապագայում կը ստանայ «անդամ» անու-
նական կամ ինստիտուտներից մի քանիսը յայտնի
ինչպէս «ժողովչներ», որոնցից ամենաաերևակին
«բրիտանական» արքունի ժողովը, որի անդամ-
ութ ընտրվում են աշխարհիս ամենահռչակաւոր
օֆիսօրներից, արհեստագէտներից, և այն, ո-
րք ամեն տարի ժողովվում են անգլիական
քաղաքում և աղատ դասախոսութիւններ են
ում թէ արհեստների, թէ գիտութիւնների և
բժիշկականութեան ամեն մի ճիւզի վրա.
ապէս որ կարելի է ասել, թէ այս գի-
տական վիթիւարի ժողովը ներկայացնում է
մէջ մի բազմամասնագէտ մարմին, որը
աքանչիւր տարի հաշիւ է տալիս անգլի-
ան աղջին, թէ որչափ է առաջ գնացել գի-
տական աշխարհը այդ տարվայ մէջ։ Անցեալ
որի այդ ժողովի տարեկան նիստը կայացաւ
ունչութեամ, ուր ներկայ էին նաև երկու ռուս-
։ Մենդելէել և Մենչուտկին, որոնցից միայն
աջինը կարդաց մի դասախոսութիւն, Այս
որի էլ նիստը տեղի կունենայ թաթհ քաղաքում

Են կարգած։ Պ. Պատկանեան պէտք է նուիրէ որ զ
Եջմիածնի թանգարանին և մի մագաղաթեայ
շարական, որը զբած է սրանից 500 տարի ա-
ռաջ։ Ի դեպ չենք կարող չը ցանկանալ, որ Եջ-
միածնի թանգարանին նուիրված հառւթիւնները
ինսամբով պահպէին։

Մեզ հաղորդում են, որ լշջիածնից ոչ հեռու
գտնվող մի քանի գիւղերում վերջին ժամանակ-
ներու կրօնափոխութեան շարժում է նկատվում.
Նոյն իսկ արդէն կրօնափոխութեան մի քանի
դէպքեր են եղել:

ԳՕՐԻՄԻՑ մեզ գրում Ան. «Այս տարվայ ցորենի հունձը առատ չէ կարելի համարել, քանի որ գաւառիս շատ զիւղերում ցորենի բերքը չափազանց պակաս է» Այդ կարելի է բացատրել նրանով, որ անցեալ տարի անընդհատ անձրևների, հեղեղների և խորշակի չնորինով՝ հացը պակաս լինելով, խեղճ զիւղացին կարողացել էր միայն եղած-չեղած ցորենով բաւականանալ մինչև աշնան վարուցանքը. հետեւթար զիւղացին սերմացու չունենալով, ստիպված պէտք էր՝ «վեր առիմ և պարտ եմ» անէր, և հազար ու մի նեղութիւններ կրելով, այս կամ այն հեռաւոր զիւղից ցորեն գնէր ու ցանէր, այն էլ Ալլահը զիաէթ թէ Բնչ տեսակ վատ ցորեն. յայտնի բան է, անձար զիւղացին ինչ ցանել է, այն էր պիտի հաձիւ Երկրորդն էլ, որ յորդառատ անձրևներից յետոյ սկսած սաստիկ հրաշտը այրեց ցորենի անզօր հասկերը և արդելք եղաւ ցորենի հատիկների մեծանալուն խսկ ինչ վերաբերում է միւս հայահատիկներին, ինչպէս գարին և մասամբ կորեկը, կարելի է ասել թէ փոքր ի շատէ բերքը լւա է: Քարահունջ, Քաւուգլու, Ալիբուլի-ուշաղի և գաւառիս միւս զիւղերում խաղողի բերքը շատ պակաս է, իսկ եղածին էլ «եանի զարայ» և «թող» ասված հիւանդութիւններն են դիպել: Ահա այս Երկրորդ տարին է, որ ամբողջ գաւառումս խաղողը բերք չէ տալիս, իսկ տուածն էլ զանազան հիւանդութիւններով վշանում է: Զանդեալազուրցու ասպրուստի միակ յոյսը թութիւն էր, դրան էլ «շախկայ» տուաւ և արագ դուրս չեկաւ»:

ինչպէս երեսում է, գալ տարմանից մեր գաւառ-
ուական քաղաքներում հայերէն լեզուով թատ-
րօն ական ներկայացումները շատ կը բչանան։
Դրա պատճառն այն է, որ գաւառական թատ-
րօնական բեմերը մեծ մասամբ շինոված են
տեղական դպրոցների մէջ։ Աւ որովհետեւ մտա-
դրութիւն կայ թոյլ չը տալու, որ դպրոցներում
բեմեր լինեն և ներկայացումներ արվեն, ուստի
հասկանալի է, որ թատրօնական ներկայացում-
ների թիւը այնպիսի տեղերում, ուր բեմերը շին-
ոված են դպրոցներում, զգալի կերպով կը պակա-
սի։ Ցանկալի է, որ մեր ստացած տեղեկութիւն-
ները չիրականանան, ըստ որում այդ բանը մի
կողմից զրկելով տեղական դպրոցներին դրա-
մական աղբիւրների մէկից, միւս կողմից շատ
կը վնասի գաւառական թատրօնի գարգաղմանը։

ՍԱԹԼԵԼԻՑ մեզ զրում են. «Անցեալներում
Անդրկովկասի գանազան կողմերում նկատված
օդերևոյթը այստեղ էլ նկատելի եղաւ: Ան-
ցեալ երեկոյեան, ժամը 8-ին յանկարծ խաւար
փողոցները լուսաւորիվեց մի տարօրինակ կարմ-
րագոյն լուսով: Պատճառը մի հրաշալի օդերե-
ւոյթ էր Արևելքից դէպի հարաւ սահեց անցաւ
մի մէտէօր, որը ձուի մեծութիւնմբ էր, ձուածն
զլուխ ունէր ու մի լուսաւոր հետք. անմիջապէս
երկուսի բաժանվեց. այս երկու մասունքը իրա-
րից քիչ հեռաւորութեամբ շարժվելուց յետոյ նո-
րից միացան և անհետացան: Այս երկոյթը տեսց

ԶԱՐԱՄԱՆՈՒՅԻ մեղ զրում ևն. «Զարաթալի մօտ
զմնվող կադեխ կոչված զիւզում բնսկվող մէկ
յիսուն և հինգ տարեկան մարդ, այս օրերս ա-
մուսնացաւ նոյն զիւզում բնսկվող մէկ 15 տա-
րեկան աղջկայ հետ Տարաբաղդաբար այդ տղեղ
երեսթը այս կողմերում ոչ առաջինն է, և ոչ
էլ, ինչպէս երեսում է, վերջինը կը լինի, քանի
որ տղէտ ժողովրդի այդ տեսակ ձգտութիւնի ա-
ռաջ ոչ մի արգելու ոնոր չու կամ»

Թիֆլիսի մօտերքում գտնվող Մուշրան զիւղի շատ
մի բնակիչ մեղ խնդրում է տալազրի հետևեալ կան
արդարացի նկատողաթիւնը. «Ձեր լրագրի վերջին ցաւ,
համարներից մէկում կարդացինք կովկասեան բանս
ցուցահանդիսի շինութեան աւարտման մասին, պար
որին կցած էր մի նկատողաթիւն թէ: «Միակ մէկին
պակասութիւնը, որ զգալի է այժմ էլ, այդ այն է Պիա,

Կիրաբով աշխատակցում էր Գրանսիական արմա-
տական օրգաններին:

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Վանից մեզ համաձ տեղեկութիւններին նայե-

լով, վերջին ժամանակներս այնտեղ տեղի ե

իւշնիք հաղորդել զիւղական ազգային ազգային կուսակցությունը կարգավոր այդպիսի տեղեկութիւնները, մի դիւզ կը հասկանար նախ և առաջ թէ նշանակում ցուցահանդէսը, և ինչ է նրա առակը, որ մինչև այժմ էլ յայտնի չէ մեր իրում թող վարչութիւնը բարեհաճի յայտնո՞ց զիւղացիներիս՝ թէ մեր արդիւնաբերություն ներկայացնենք, ինչպէս, ինչ պայման ինչ ճանապարհով Ապա թէ ոչ հաւատացնենք, որ Թիֆլիսի քթին կամ զիւղացիներն ամ չը զիտեն, թէ այս տարի Թիֆլիսում ցունդէս է լինելու: Եւ որտեղից կարող են իւլ.՝ լրագիրներից կարծում ենք չափազանիւն չի լինի, եթէ ասեմ, որ Թիֆլիսի շըրոյ քառասուն գիւղերից գուցէ մի գիւղում մի որ և լիցէ լրագիր ստանալիս լինի: Մերսա կարծիքով, եթէ ցուցահանդիսի վարչությունը կողմից և նրա գաւառական ազնութէ միւս կողմից աշխատեն օրինաւոր կերպացնել գիւղացիներին ցուցահանդիսի ու նշանակութիւնը, այն ժամանակ հասկարող ենք ասել, որ ամեն զիւզ կընտրէր ից երկու երեք մարդ, և նրանց յանձնելով ց գիւղի արդիւնաբերութեան նմուշները

թէ գիւղացիներին և ցուցահանդիսին մեծ պատմիսն արած կը լինեն. հակառակ դէպ-գմուար թէ մեր գիւղական ազգաբնակու-
ր որ և է զդալի մասնակցութիւն ունենայ
ասի անդրանիկ ցուցահանդիսում։

տապարտված, բարձրագոյն ներման է արժանացել և շուտով պէտք է սկսի նորից հրատարակել։

Տրապիզոնից կ. Պօլսի լրագիրներին գրում են հետեւալը. «Այս տարի ծխամուտի մշակութեայատկացեալ գետինը նախորդ տարին յատկացեալ»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅԻՆ
ՖԵԼԻՔՍ ՊԻԱ
—
նվազ արդէն առիթ ունեցանք հազորգելու սխայի քաղաքական գործիչ և զրոյ Ֆելիքս մանվան մասին Այս անդամ աւելորդ չենք օրում մի քանի կենսագրական տեղեկութիւն- հազորգել նրա մասին։
Ավելի Պիա ծնվեց 1810 թւի սեպտեմբերին. հայրը մի փաստաբան էր և պատկանում էր գնուտական կուսակցութեան։ Միջնակարգ ու աւարտելուց յետոյ, նա մտաւ Պարփղի լսարանի իրաւաբանական բաժինը 1831 Ֆելիքս Պիա թողեց իրաւաբանական աս-

ՆԱՐԱԿ ԳԻՍՆՍԻԱՑԻՑ

Յաղագական դրոշակալը պարզվաց վարդիքում, և Պիտի թողեց գրականութիւնը, և մտաւ սլ-դէմօկրատ կուսակցութեան մէջ, դառնարա ամենաեռանդուն և անձնուէր զեկաբրից մէկը: Իր քաղաքական գործունէու ը ընթացքում նա շատ անդամ հալածանքի որկեց, և մի քանի անգամ ապաստան զբացվեցարիայում և Բէլգիայում: 1869 թւն, մուռու ներման չորսով, նա վերադարձաւ սիա, և իրան կրկին նուիրեց հրապարակաւթեան և շարունակեց գործել միապետութէմ, և ապա կրկին անդամ ստիպվեցաւ ել Ֆրանսիան և հեռանալ Անգլիա: Այդ ին բարձրագոյն ատեանը նրա բացակայութը նրան ենթարկեց հինդ տարիվ քանտարարութեան և տուգանքի՝ քաղաքական մի քանի ումնիրին մասնակցելու համար: Յնդական նորից միջոց տուեց Ֆելիքս Պիտին նորից այրենիքը վերադառնալու դրանից յետոյ և Պիտի շարունակեց եռանդամ գործունէու ունենալ քաղաքական շարժումների մէջ և առ կօմունիստների և արմատական կութեան տաղանդաւոր և զեկավարող ոյժեկը: Առհասարակ այդ մարդու կեանքը

վիտիթորկալից էր, նա մասնակցեց քաղաքաւաշատ շարժումների, շատ անդամ արտօրվեհալածիցաւ, և մի անդամ էլ ոչ թէ միայն արկութեան, այլ նոյն խոկ մահվան դատավեցաւ Յելլիքս Պիարի մահուամբ արմատակուակցութիւնը կորցրեց իր մեծ ոյժերից և կանչների մէջ կին, երեխայ, մարդ խառնվածի-մէկ-մէկի, ուսում են, երգում են, լսում, ուրախութիւն են անումն Արամիշաները հնչեցնում են ներդաշնակ կերպով:

Ժամի 9-ին սկսվեց ճրագների վառելը. քանի
մթնում էր, այնքան լուսաւորվում էր. ծառերի
մէջ շինված են արհեստական ժաղիքներ, որոնք
յանկարծակի վառվում են էլէկտրական պարզ և
սպիտակ գոյնով: Չորս կողմեր լոյս, լոյս և լոյս
Մարդ ապշած չը զիտէ որ կողմ նայէ, ուր գնայ:
Տրօկագերօի յաղթական ֆասադը ամբողջովին
բացերի մէջ կորած է. նրա բերդածայր աշտա-
րակները պատղում են անհամար ճրագներով,
նրա շատրուանը և սանդուղներով արակ վազող
ջրերը հոսում են ոսկեգոյն լոյսերի միջով. այս և
այն կողմ ճրագներ, կրակներ: Իսկ Ելքելեան
աշտարակը գեռ երկար ծիծազում էր այդ բոլորի
վրա, էլեկտրական հակայական երկու աչքերից մէ-
կով լուսաւորում էր «կենտրոնական» տան: Գըմ-
բէթի վրա կանգնած ոսկեգոյն արձանը, միւսով
հանրապետութեան սպիտակ և նազելի արձանը,
իսկ գոյնոգոյն էլէկտրական ճրագներով լուսաւո-
րած զլուխը անդադար պտավում էր: Վերջապէս
սկսեց խիել և բազմերանգ շատրուանը, մի ապ-
շեցման և զարմացքի աղմուկ բարձրացաւ ամբո-
խի մէջ, ջրվէժը փոփոխեց իր գոյները և հա-
մարեա բոլորի ուշադրութիւնը գրաւել էր գէպի
ինքը:

Յանկարծ ահազին աշխարակը ճարճատվեց
այսպէս, որպէս թէ հաղարաւոր հրացաններից
արձակիցին: Բայց ինչ հրաշալի տեսարան էր.
միանգամբց ամբողջ աշխարակը բենդալեան
կարմիր կրակի մէջ ծածկվեց. վառել էին գետնի
վրա, առաջին, երկրորդ և վերջին յարկերում և
մէջտեղերում: Ոչոք չէր հաւատում իր աշքերին,
որ այդ բենդալեան կրակ էր Ալ ներքին ձայն
անդադար մարդուն ծգուում էր հաւատացնել, որ
այդ հրեհն է: Տեսարանը միանգամբյն հրաշալի
էր, ոգեսրիչ և սքանչելի, և ժողովուրդը, չը կա-
րողանալով սանձահարել իր ներքին բուռն զգաց-
մոնքի արտայայտութիւնը, մի երկու րօպէ քը-
նից արթնացածի նման սկսեց գոռալ և կոչել:
Աշխարակի վրա լինողների ձայները միախառն-
վեցին, երգը, ծափահարութիւնները միացան
(Մարսէլինեղի) հետ: Այդ անսանելի սքանչելի տե-
սարանը տեսեց ամբողջ մի ժամ: Պատմում են,
որ քաղաքի լողոր ծայրեղի վրա այդ տեսարանը
անում էր զիւթիչ տապաւորութիւն:

Օղոսատուի Յ ին մեր բազդից պէտք է լինէր մի
մեծ կօնցէրտ։ Տոմսակները մի շաբաթ առաջ
արդէն արտգութեամբ ծախվում էին, մնաք նոյն-
պէս կարողացանք ժամանակին գնել։ Յօգուտ
Ելզաս-Լորէնի որբերի տրվելիք այդ կօնցէրտը մի
շատ հազարդիւտ բան էր, որը առհասարակ
շատ քիչ տեղ է լինում, և այն էլ կառու-կուռոր.
Ներկայացնում էին ՀՀնդէլի պատարազի երդերը
ամբողջովին։ Կօնցէրտը նշանակված էր ցերեկ-
վայ 21/2 ժամին, Տրօկազերոի դահլիճում։

Ընդպարձակ գաճիշճը լի էր հոտարակութեամբ, ահազին բեմի մէջտեղում կանգնեցրած էր նոյն-պէս ահազին երգեհանը, մօտ 120 երաժիշտներ և 100 ընտիր երգիչ և երգչուհիներ մասնակցում էին մնած կոնցերտին. այստեղի յայտնի երգիչներից չորս հոգի՝ 2 կին և 2 տղամարդիկ երգում էին սօւօ, խոկ մմացածները խմբովին Երգեհանի ոկրի գորեղ ձայներից ահազին դահլիճը զազաց և լցիցից նրա անոյշ ձայների ալիքներով. հասարակութիւնը ամբողջովին լուղութիւն գարձած ապչել էր հաշակաւոր կօմպովիտօրի աստուածային հղանակների ազդեցութեան տակ:

Օդոսատոսի 4-ը նոյնակս նշանաւոր օր էր Պարիկեցիների համար. այդ օրը մի չը տեսնված հանգէս էր Գերմանիայից տեղափոխում էին Ֆրանսիա Լավար Կարնոի՝ Հանրապետութեան նախագահի պատի, Մարտօն, Լա տուր, զ'Օվերնի և Բօլէնի ամբիւնները. օր առաջ բերած և Պանտէսում տեղաւորած էին արդէն նրանց, մեռմ էր կատարել հանդէսը՝ բոլոր աւագանիների և նախագահի ներկայութեամբ: Եղան հանգիւսաւոր գօրախոսակեր, ճառախոսութիւններ, մնած թւով պատկաներ զրեցին: Սագի Կարնո ընդունվեց ջեր-

Օգստոսի 5-ին Սօրբօնի համալսարանի բացումն էր, որ դարձեալ նշանաւոր հանդէս էր:

11000-035-101-006

— Արօպական մամուլը մի տռանձին ոգևորութեամբ է խօսում վերջին ամիսների ընթացքում տեղի ունեցած՝ զանազան թագավորի անձանց ահաւկցութիւնների մասին։ Մամուլի մի յայտնի մասը վրա մէջ տիսնում է խաղաղութեան հաս-

